

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Люблю вечори четвергів.

Вони дарують відчуття випадіння з часу.

Сімейний вечір утрьох — наша традиція.

Мій син Чарлі сидить за столом, щось малює в альбомі. Йому майже п'ятнадцять. За літо хлопчина підріс на п'ять сантиметрів, і тепер зростом зрівнявся зі мною.

Я відвертаюся від цибулі, яку нарізаю півкільцями, й запитую:

— Можна глянути?

Він піднімає альбом, показує мені гірське пасмо якогось нетутешнього виду.

— Чудово. Просто так малюєш?

— Домашнє завдання на завтра.

— Ну, тоді не відволікайся, містере Остання Хвилина.

Стою на кухні, щасливий, трохи напідпитку, і не підозрюю, що сьогодні кінець оцьому всьому. Кінець усьому, що я знаю, усьому, що люблю.

Ніхто тобі не скаже, що ось-ось усе зміниться, що все піде шкереберть. І немає ніякого сигналу про небезпечне зближення, ніякого знаку, що ти стоїш на краєчку прірви. І може, саме від того трагедія стає ще трагічнішою. Не тільки від того, що стається, а й від того, як це стається: підступний удар нишком, невідь звідки, неочікувано. Й часу нема ані усвідомити все, ані приготуватися.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Світло люстри виблискує на поверхні вина в моєму келиху, від цибулі сльозяться очі. У кабінеті на старому програвачі крутиться платівка Телоніуса Монка*. Є в аналогового запису багатство, яке ні з чим не зрівняти — потріскування стативи між доріжками. Кабінет завалений стосами рідкісного вінілу, який я все обіцяю собі розібрати найближчими днями.

Моя дружина, Даніела, сидить біля кухонного острова, в одній руці крутить майже порожній келих з вином, а в другій тримає телефон. Вона відчуває на собі мій погляд і всміхається, не відриваючись од екрана.

— Я знаю, — каже вона. — Я порушую головне правило сімейного вечора.

— Щось важливе? — питаю.

Вона зводить на мене погляд своїх темних іспанських очей.

— Нічого.

Я підходжу до неї, обережно беру телефон з її руки і кладу його на стіл.

— Не хочеш зайнятися макаронами? — питаю.

— Мені більше до вподоби дивитися, як *ти* куховариш.

— Справді? — потім тихіше: — Це тебе заводить, еге ж?

— Ні, просто так набагато цікавіше: пити й нічого не робити.

Її подих винно-солодкий, а усмішка — з тих, що здаються неможливими з архітектурної точки зору. Вона й досі бентежить мене.

* Телоніус Монк (англ. *Thelonious Monk*; 10 жовтня 1917 – 17 лютого 1982) — видатний джазовий піаніст і композитор, один з родоначальників бібопу.

Я допиваю свій келих.

— Відкриємо ще пляшку?

— Дурні були б, якби не відкрили.

Поки я відкорковую нову пляшку, вона знову бере телефон і показує мені екран.

— Я читала в «Чикаго мегезін» рецензію про виставку Марші Альтман.

— Позитивний?

— Практично любовний лист.

— Радий за неї.

— Мені завжди здавалось... — вона замовкає, але я знаю, до чого йдеться. П'ятнадцять років тому, до нашого знайомства, Даніела подавала великі надії у світі мистецтва в Чикаго. Вона мала власну студію в Бактауні, виставляла свої роботи в кількох галереях, підготувала свою першу персональну виставку в Нью-Йорку. Та життя диктувало своє. Я. Чарлі. Напад важкої післяпологової депресії.

Крах усіх її планів.

Тепер вона дає приватні уроки учням середніх класів.

— Не скажу, що не радію за неї. Ну, тобто, вона талановита й цілком заслуговує на все це.

Я кажу:

— Якщо тобі від цього трохи полегшає, то Раян Голдер щойно отримав премію Павійського університету.

— Що це?

— Міждисциплінарна нагорода, яку присуджують за досягнення в медико-біологічних та природничих науках. Цю премію Раян отримав за дослідження в неврології.

— Щось солідне?

— Мільйон доларів. Визнання. Відкриті шлюзи для грантів.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

— Крутіше ТА?

— Авжеж, це справжня премія. Він запросив мене на невелику неформальну вечірку з цього приводу, але я відмовився.

— Чому?

— Бо це наш вечір.

— Треба було піти.

— Та мені й справді якось не хочеться.

Даніела підняла порожній келих.

— Отже, ти хочеш сказати, що в нас обох є непоганий привід добряче напиться сьогодні ввечері.

Я цілую її, а потім щедро наливаю із щойно відкоркованої пляшки.

— Ти міг би отримати цю премію, — каже Даніела.

— А весь світ мистецтва в цьому місті міг би належати тобі.

— Але ми зробили оце, — вона вказує на високу стелю й просторі кімнати нашого особняка. Я придбав його ще до Даніели, за гроші від спадщини. — І ось це, — додає вона, показуючи на Чарлі, який захоплено малює, чим нагадує мені саму Даніелу, занурену в малювання.

Дивно відчувати себе батьком підлітка. Одна річ виховувати маленького хлопчика, зовсім інша, коли людина на порозі дорослого життя чекає від тебе мудрої поради. Боюсь, я мало чим можу йому допомогти. Так, є батьки із чітким, ясним і впевненим поглядом на життя, які точно знають, що треба сказати своїм синам і донькам. Я не такий. Що старше я стаю, то менше тямлю. Я люблю свого сина. Він — усе для мене. Та я не можу позбутися відчуття, що підводжу його. Випихую його у жорстокий світ і не даю нічого, крім крихт своєї туманної перспективи.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Я йду до шафи біля раковини, відчиняю її і починаю там лашпотіти, шукаючи коробку фетучині.

Даніела звертається до Чарлі:

— Твій батько міг би отримати Нобелівську премію.

Я сміюся.

— Ну, це перебільшення.

— Чарлі, не слухай його. Він геній.

— Ти дуже мила, — кажу я. — І трошки п'яна.

— Це правда, і ти це знаєш. Наука багато чого втрачає, бо ти дуже любиш свою сім'ю.

Я лишень всміхаюся на це. Коли Даніела хильне зайвого, відбуваються три речі: вчувається її рідний акцент, вона стає агресивно доброю і вдається до гіпербол.

— Яюсь уночі твій батько сказав мені — і я ніколи цього не забуду — що чиста наука з'їдає життя. Він сказав... — Раптом я здивовано зауважив, що емоції взяли над нею гору. Її погляд затуманився, вона похитала головою, як робила завжди, збираючись заплакати. В останню мить вона опановує себе, пересилює. — Він сказав: «Даніело, на смертному одрі я б хотів згадувати тебе, а не холодну, стерильну лабораторію».

Я дивлюся на Чарлі, помічаю, як його очі округлюються.

Мабуть, він збентежений виявом батьківської мелодрами.

Я втуплююся в шафу, чекаю, поки зникне грудка в горлі.

Відтак хапаю макарони й зачиняю дверцята.

Даніела п'є вино.

Чарлі малює.

Момент минає.

— І де ця Раянова вечірка?

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

— У «Віллідж Теп».

— Так це ж твій бар, Джейсоне.

— То й що?

Вона підходить, бере в мене коробку макаронів.

— Піди випий зі своїм старим приятелем по коледжу.

Скажи, що ти пишаєшся ним. Із високо піднятою головою. Передай йому мої вітання.

— Я не передаватиму йому вітань од тебе.

— Чому?

— Бо він на тебе запав.

— Припини.

— Вже давно. Ще коли ми були сусідами по кімнаті. Пам'ятаєш оту останню різдвяну вечірку? Він усе намагався виманити тебе постояти з ним під омелою.

Вона лише сміється і каже:

— Поки ти повернешся, вечір вже буде на столі.

— Тобто я мушу повернутися через...

— Сорок п'ять хвилин.

— І що б я без тебе робив?

Вона цілує мене.

— Не будемо навіть думати про це.

Я хапаю ключі й гаманець із керамічної тарілки біля мікрохвильки й рушаю в бар. Мій погляд падає на люстру-гіперкуб над обіднім столом. Даніела подарувала її мені на десяту річницю нашого весілля. Найкращий подарунок на світі.

Я доходжу до вхідних дверей, і Даніела кричить:

— Повертайся з морозивом!

— М'ятне з шоколадною стружкою! — додає Чарлі.

Я здіймаю руку, піднімаю великий палець.

Не озираюся.

Не кажу до побачення.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

І ця мить прослизає непомітно.

Кінець всьому, що я знаю, кінець всьому, що люблю.

Я живу на Логан-сквер ось уже впродовж двадцяти років, і ніколи вона не буває такою красивою, як у перший тиждень жовтня. Мені завжди пригадується рядок із Ф. Скотта Фітцджеральда: *«Прийдуть прохолодні осінні дні, і життя завирує знову»*.

Вечір прохолодний, небо чисте, тож навіть видно жменьку зірок. У барах, напханих розчарованими вболівальниками «Чикаго кубс», галасливіше, ніж звичайно.

Я зупиняюся на тротуарі у світлі занадто яскравої вивіски, яка блимає написом «Віллідж Теп», і вдивляюся крізь відчинені двері вглиб звичайнісінького бару, котрий можна знайти на кожному розі будь-якої пристойної околиці Чикаго. Це найближчий шинок од мого дому — всього лишень за кілька кварталів.

Я проходжу крізь сяйво блакитної неонові вивіски у вітрині й ступаю в дверний отвір.

Метт, бармен і власник, киває мені, коли я заходжу досередини, проштовхуючись крізь натовп навколо Раяна Голдера.

— Щойно розповідав про тебе Даніелі, — кажу Раяну.

Він усміхається, занадто випещений і вичепурений як на того, хто заробляє читанням лекцій, — стрункий, засмаглий, у чорній водолазці, з доглянутим заростом на обличчі.

— Чорт забирай, я такий радий тебе бачити! Я зворушений, що ти прийшов. Люба? — він торкається оголеного плеча молодої жінки, яка сидить на стільці поряд із ним. — Ти не проти, якщо мій дорогий старий друг украде на хвилинку твого стільця?

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Жінка слухняно звільняє своє місце, і я видираюсь на барний стілець поруч із Раяном.

Він підкликає бармена.

— А пригости-но нас парочкою найдорожчих напоїв у барі.

— Раяне, це не обов'язково.

Він хапає мене за руку.

— Сьогодні ми п'ємо найкраще.

— У мене є віскі «Макаллан» двадцятип'ятирічної витримки, — каже Метт.

— Подвійний. За мій рахунок.

Коли бармен відходить, Раян б'є мене по руці. Сильно. З першого погляду й не скажеш, що він учений. На старших курсах він грав у лакрос, і ще й досі має міцну статуру — широкоплечий, зграбно й легко рухається, наче справжній атлет.

— Як там Чарлі й прекрасна Даніела?

— У них все чудово.

— Шкода, що ти не привів її із собою. Я не бачив її з минулого Різдва.

— Вона передає тобі вітання.

— У тебе чудова дружина, але це зовсім не новина.

— Ти не збираєшся осісти десь найближчим часом?

— Навряд. Мене влаштовує парубоцьке життя і його численні принади. А ти так само в Лейкемонтському коледжі?

— Так.

— Пристойний заклад. Фізика для старших курсів, еге ж?

— Точно.

— Отже ти викладаєш...

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

— Квантову механіку — переважно вступний курс. Нічого аж такого сексуального.

Метт приносить нам напої, Раян бере їх у нього, один ставить переді мною.

— То це вечірка... — кажу я.

— Це просто імпровізація кількох моїх аспірантів. Їм ото за щастя підпоїти мене, а потім під шумок назбирати теплу компанію.

— Успішний рік для тебе. А я й досі пам'ятаю, як ти мало не завалив диференційні рівняння.

— А ти рятував мій зад. І не раз.

На якусь мить крізь самовпевненість і глянець мєні привидівся недалекий парубок-веселун, випускник, з яким я півтора року ділив якусь гидотну квартиру.

Я питаю:

— Ця Павійська премія була за твої дослідження у...

— Визначення префронтальної кори головного мозку як генератора свідомості.

— Точно. Я читав твою статтю про це.

— І як тобі?

— Блискуче.

Він щиро радіє компліменту.

— Якщо чесно, Джейсоне, і це без зайвої скромності, я завжди думав, що це ти писатимеш про основоположні речі.

— Справді?

Він уважно дивиться на мене поверх чорної пластикої оправы окулярів.

— Звичайно, ти розумніший за мене — усі це знають.

Я п'ю віскі і не намагаюся притлумлювати думу про те, наскільки приємно це чути.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

— Просто питання: ким ти наразі більше почуваєшся — вченим-дослідником чи викладачем? — запитує він.

— Я...

— Бо себе я вважаю в першу чергу людиною, яка шукає відповіді на фундаментальні питання. І якщо люди навколо мене, — він показує на своїх студентів, яких уже нашевкався цілий натовп, — достатньо розумні, щоб увібрати знання завдяки безпосередній близькості до мене... чудово. Та мені не цікава передача знань. Важить тільки наука. Дослідження.

Я помічаю нотки роздратування, чи то гніву в його голосі, він явно до чогось веде.

Я намагаюся перевести все на жарт:

— Я засмутив тебе, Раяне? Бо ти наче вважаєш, що я тебе підвів.

— Послухай, я де тільки не викладав: у МІТ*, Гарварді, Університеті Джона Гопкінса — найкращих навчальних закладах планети. Мені траплялися такі розумяки! Джейсоне, ти міг би перевернути світ, якби вирішив обрати цей шлях. Якби не звертав з дороги. Натомість ти викладаєш фізику майбутнім лікарям і патентним повіреним.

— Не всім же бути суперзірками, як ти, Раяне.

— Якщо тільки ти сам цього не захочеш.

Я допиваю віскі.

— Ну що ж, був радий забігти на вогник, — я злізаю з барного стільця.

— Не треба так, Джейсоне. Я ж до тебе по-доброму.

— Пишаюся тобою, хлопче. Це чесно.

— Джейсоне.

— Дякую за випивку.

* МІТ — Массачусетський технологічний інститут.

Виходжу надвір, прямую тротуаром. Що далі йду від Раяна, то більше нависнію.

І навіть не знаю, на кого злюсь.

Моє обличчя палахкотить.

По спині тече піт.

Втративши пильність, ступаю на пішохідний перехід і в ту ж мить чую, як вищатъ гальма й шкварчить гума об асфальт. Я повертаюся на звук і ошелешено спостерігаю, як на мене летить таксі.

У вітрове скло, що наближається, дуже чітко бачу таксиста — вусаня з виряченими від жаху очима, який приготувався до зіткнення.

І тут мої долоні впираються в теплий жовтий метал капота, а таксист визирає з вікна й горлає на мене:

— Ти, придурок, ти ледве не здох! Вийми голову з дупи!

Позаду нього починають ревети клаксони.

Я відступаю на тротуар і дивлюся, як відновлюється потік машин.

Водії трьох різних автомобілів люб'язно пригальмовують, щоб я краще розчув, куди саме вони мене посилають.

Від супермаркета «Здорове харчування» пахне, як від гіпі, з якою я зустрічався ще до Данієли — настоєм свіжих продуктів, меленої кави й ефірними оліями.

Переляк після випадку з таксі трохи приглушив моє збудження, і я мляво зазираю до холодильників з морозивом, наче в якомусь тумані чи летаргічному сні.

Коли я виходжу з маркета, надворі стає ще холодніше, різкий вітер задуває з озера, віщуючи гидку зиму, яка маячить просто за рогом.

Напхавши морозивом полотняну торбину, йду додому іншою дорогою. Вона довша на шість кварталів, та

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

програючи у швидкості, я виграю усамітнення. Розмова з Раяном, випадок із таксі — мені потрібен якийсь час, щоб повністю оговтатися.

Я минаю будівельний майданчик, зачинений на ніч, далі, через кілька кварталів, — спортивний майданчик школи, де навчається мій син. Металева дитяча гірка виблискує у світлі вуличного ліхтаря, гойдалки ворухнуться од вітру.

У цих осінніх вечорах є якась енергія, яка пробуджує в мені щось первісне. Щось із далекого минулого, з мого дитинства в західній частині штату Айова. Я згадую змагання з футболу в середній школі, прожектори на стадіоні, які освітлюють гравців. Я чую запах достиглих яблук, кислий запах пива з пивних вечірок у кукурудзяних полях. Я відчуваю, як вітер дме мені в обличчя, коли їду нічною сільською дорогою у кузові пікапа. Пилюка кушпелить позаду, червона у світлі габаритних вогнів, а переді мною розстеляється увесь сувій мого життя.

Це чудові миті юності.

Усе таке невагоме, бо ще не зроблений згубний вибір, не обраний шлях, а дорога, що простирається попереду, — це безкінечне море можливостей.

Мені подобається моє життя, але з плином часу перестав відчувати легкості буття. Осінні вечори, такі як цей, ще трохи нагадують про неї.

Холод трохи освіжає голову.

Непогано було б уже повернутися додому. Мабуть, варто увімкнути газовий камін. Ми ніколи не вмикаємо опалення до Геловіна, але сьогодні так не по сезону холодно, що пройшовши з милію на такому вітрі, я лишень хочу вмоститися біля каміна з келихом вина і щоби поруч були Даніела й Чарлі.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Вулицю перетинає метро — ель*.

Я проходжу під іржавою металевою конструкцією залізниці.

Як на мене, саме ель уособлює місто.

Це мій улюблений відрізок дороги додому, бо тут найтемніше й найтихіше.

У цей момент...

Жоден поїзд не наближається.

Жодна фара не світить у жодному напрямку.

Не чути гамору з пабів.

Нічого, крім віддаленого шуму реактивного літака, який заходить на посадку в аеропорт О'Гара.

Стривайте...

Щось наближається — чуються звуки кроків по тротуару.

Я озираюсь.

До мене кидається тінь, відстань між нами скорочується швидше, ніж я встигаю зрозуміти, що відбувається.

Перше, що я бачу — обличчя.

Крейдяне, мов у примари.

Високі вигнуті брови, ніби намальовані.

Червоні стиснуті губи — дуже тонкі, надто досконалі.

І жаскі очі — великі, смоляні — ані зіниць, ані райдужки.

Наступне, що я бачу, — це ствол пістолета за десять сантиметрів од мого носа.

Низький хрипкий голос з-поза маски гейші командує:
— Повернись.

Я вагаюсь, надто приголомшений, щоб рухатися.

Він тицяє пістолетом мені в обличчя.

* Чиказький метрополітен англійською скорочено називають L або El від elevated.